

N:o 113.

Af herr **P. Truedsson**, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af lagförslag till tryggande af arrendatorers rätt gent emot jordegare.

Det torde icke vara underligt, att man med bekymmer tänker på vårt lands framtid, då man ser huru emigrationen till främmande länder årligen beröfvar vårt folk tusentals af dess till mesta delen arbetsföra och dugande medborgare. Statistiken visar, att under det senaste fjerdedels århundradet mer än en half million menniskor utvandrat från vårt land. Företrädesvis eller nästan uteslutande är det landtbefolkningen, som drabbas af denna förlust; städernas folkmängd har deremot under de senaste 25 åren vuxit från omkring 500,000 till omkring 900,000 personer, beroende på den starka inflyttning från landet som till dem egt rum.

Hufvudorsaken till denna oroväckande utflyttning från landsbygden så väl till främmande land som till städerna, torde utan tvifvel vara att söka i ekonomiska och sociala missförhållanden. Och bland dessa intager säkerligen svårigheten för den obemedlade att arbeta sig upp till en själfständig ställning såsom jordbrukare ett af de främsta rummen. Jordbruksarbetarnes ställning är hos oss liksom annorstädes i Europa allt annat än god. En icke ringa procent af dessa arbetare blir därför ock utan eget förvållande nödgade att på äldre dagar falla fattigvården till last. Och likväl hafva vi uti torpsystemet en institution, som, rätt utvecklad och reglerad af en ändamålsenlig lagstiftning, borde kunna förskaffa landsbygdernas så vanlottade arbetarebefolkning en jemförelsevis god och bergad samhällsställning.

Det nuvarande torpsystemet har emellertid bland annat det väsentliga felet, att det icke lemnar torparen eller arrendatorn tillräcklig säkerhet och trygghet för att han själf och hans barn skola få njuta frukten af det arbete och kostnad, han nedlägger på den arrenderade jordens odling och förbättring.

Äfven om öfver hufvud något skrifvet kontrakt finnes upprättadt emellan jordegaren och hans torpare eller arrendator, hvilket icke alltid är fallet, så innehåller ett sådant kontrakt vanligen en eller annan bestämmelse, hvari genom torparen kan afskedas och då på sin höjd få åtnjuta laga fardag. Äfven om han genom nyodling eller andra förbättringar väsentligt ökat egendomens värde, har han ingen laglig rätt att därför åtnjuta någon ersättning, utan enda följden af dylika på egendomen nedlagda förbättringar blir den, att en ny torpare eller arrendator får utgöra flera dagsverken eller betala högre arrende. Att under dylika förhållanden utsigterna för jordbruksarbetarne att här i landet erhålla en nödtorftig bergning icke äro tillräckligt ljusa för att kunna hindra flertalet af yngre landtarbetare från utvandring, om de dertill kunna anskaffa nödiga medel, är ju icke att undra på.

Men vårt land har icke råd att mista så många kraftiga armar.

Sverige lider icke af verklig öfverbefolkning, allra minst landsbygden. Med den utveckling, jordbruket i vårt land redan hunnit och ytterligare skulle kunna uppnå, skulle detsamma kunna gifva näring åt en betydligt talrikare landtbefolkning än den nuvarande. Första villkoret härför är emellertid en kraftig och tidsenlig utveckling af det mindre jordbruket. Och då af brist på nödvändigt kapital alla icke kunna blifva jordegare, vore det önskvärdt, att tillfälle till arrenden af smärre jordlotter *under betryggade villkor* bereddes det uppväxande släktet i våra arbetarehem på landet.

Ett af de första stegen i rigtningen mot detta behjertansvärda mål vore enligt min mening införandet af en tidsenlig och för arrendators rätt betryggande *arrendelag*. Det kan emellertid icke vara min uppgift att i detalj angifva, huru en sådan lag skulle vara beskaffad, hvilket ju icke kunde ske annat än efter en djupgående undersökning af jordbruksförhållandena, en undersökning som en enskild riksdagsman icke kan vara i tillfälle att verkställa. Hufvudsyftet med den föreslagna lagstiftningen har jag dock med det sagda sökt angifva, nemligen uppmuntrandet af det smärre jordbruket och framför allt betryggandet af arrendatorns och torparens rätt gent emot jordegarens; särskildt betryggandet af deras rätt till ersättning för på jorden nedlagda förbättringar, så att de sjelfva få njuta frukterna af sitt arbete.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, vågar jag vördsamt hemställa, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t an- hålla, det Kongl. Maj:t måtte låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till en arrendelag i syfte att uppmuntra det mindre jordbruket och betrygga arrendatorernas

rätt gent emot jordegaren, särskildt deras rätt till ersättning för på jorden nedlagda förbättringar.

Stockholm den 28 januari 1891.

P. Truedsson.

Häri instämmer:

Anders Nilsson.

N:o 114.

Af herr **M. Dahn**, om bankovinstens användande.

Enligt statsverkspropositionen begär Kongl. Maj:t för statsverkets behof 1,850,000 kronor af 1890 års bankovinst. Utan att vilja påstå att riksbanken, så länge den, som nu, endast vegeaterar som den 27:de sedelutgifvande banken i riket och vanligen eger en obegagnad sedelutgifningsrätt af bortåt 30 millioner kronor, precis har behof af vare sig hela eller ens någon del af sin vinst för att, så att säga, lägga på hyllan; så, då meningen och önskningsmålet väl ändå är att inom en ej aflägsen framtid göra riksbanken till Sveriges enda sedelutgifvande bank, och då den som sådan, enligt min uppfattning, behöver, utom sin då kanske ej just så värst starka guldkassa en reserv af i goda utländska stats- och dito dito större städers obligationer bestående fondmedel, har jag tänkt mig, att ofvannämnda eller dylika stora summor ej borde afhändas riksbanken utan vederlag i lämplig för banken lätt realiserbar valuta. Som vi ju veta af senaste revisionsberättelsen, har staten af 1886 års lån osålda obligationer till ett värde af öfver 21 millioner kronor. Skall riksbanken till statsverket öfverlemna en del af sin årsvinst — helst